

Komentar in karta: 1/66 SLA V061 'gleženj'

Danila Zuljan Kumar

1. Gradivo

Za pomen 'izboklina kosti v sklepu med golenjo in stopalom', knj. *gléženj* (é), je najpogosteje zapisan leksem *gleženj*, druga poimenovanja so še: *kost*, *koščica*, *člen členj*, *členek*, *kolenc-*, *kolenčc-*, *grl-*, *škripec*, *sklep*, *šiška*, *glid*, *glink*, *gugelj*, *skledička*, *knehelj*, *kitčica*, *zglob* in *kavilja*.

Poleg osnovne oblike v imenovalniku ednine se v odgovorih pojavljajo tudi mestniške oblike, in sicer edninske: v *glidu*, v *glinku*, v *koščici*, v *pregibalu*, v *gležnju*, v *grlu*, v *členku*, v *sklepu*, ali množinske: v *členkih*, v *glidih*.

2. Morfološka analiza

gleženj < **glezn-ɔ* 'gleženj'

gležnjak < **glezn-ak-ɔ*

gležnjah < **glezn-ax-ɔ* ali *(*vɔ*) *glezn-ax-ɔ* 'v gležnjih'

gležnjih < *(*vɔ*) *glezn-ixɔ* 'v gležnjih'

sklep < **sɔ-klep-ɔ* 'sklep' ← **sɔ-klep-a-ti* 'združevati, sklepati' oz. **sɔ-kle(p)-nɔ-ti* 'združiti, skleniti'

sklep v nogi ← **sɔ-klep-ɔ vɔ nog-i* ← **sɔ-klep-ɔ* + **vɔ* 'v' + **nog-a* 'noga'

kolen- < **kolěn-o* 'koleno'

kolenc- < **kolěn-ɔc-*

kolenčc- < **kolěn-ɔč-ɔc-*

kost < **kost-ɔ*, rod. **kost-i*/**košč-e* 'kost' (Furlan 2008: 24)

koščica < **košč-ic-a*

ta divja kost < (**t-*) *div-ɔj-a-j-a kost-ɔ* ← (**t-*) + **div-ɔj-ɔ* 'divji' + **kost-ɔ* 'kost'

člen < **čeln-ɔ* 'ud, sklep'

členj < **čeln-ɔ*

členek < **čeln-ɔk-ɔ*

škripec < **skrip-ɔc-ɔ* 'škripec' ← **skrip-a-ti* 'škripati'

šiška < **šiš-ɔk-a* 'šiška'

zglob < **sɔ-glob-ɔ*

gugelj < **gug-ɔl-ɔ* ← **gug-a-ti* 'gugati se, zibati se'; najverjetneje s sekundarno, ekspresivno nazalizacijo, ki je znana v Režiji; izhodišče so otroški izrazi za *guga* (ESSJ 1: 185, 187)

pregibalo < **per-gyb-a-dl-o* ← **per-gyb-a-ti* 'pregibati' ← **gyb-a-ti* 'upogibati'

pregibljaj < **per-gyb-ǃ-aj-ǃ* ← **per-gyb-a-ti* 'pregibati' ← **gyb-a-ti* 'upogibati'
grl- ← **gʷr-dl-o* 'grlo, požiralnik' ← **žer-ti* 'žreti, požirati'
skledička < **skléd-ič-ǃk-a* ← **skléd-a* 'skleda'
kitčica < **kyt-ǃč-ic-a* ← **kyt-a* 'kita'
žleza < **želz-a* 'žleza'
peta < **pɛt-a* 'peta'
skok < **skok-ǃ* 'skok'
golena < **golěn-a* ← **golěn-ǃ* 'golen'
glid < *(*glid*)-ǃ ← nem. *Glied* 'člen'
stopalen glid < **stop-a-dl-ǃn-ǃ* (← **stop-a-dl-o* 'stopalo') + *(*glid*)-ǃ
glink < *(*glink*)-ǃ ← nem. *Gelenk* 'sklep'
gelenk < *(*gelenk*)-ǃ
knehelj < *(*knexǃl*)-ǃ/*(*knexel*)-ǃ ← nem. *Knöchel* 'gleženj'
kavilja < *(*kaviǃl*)-a ← it. *caviglia* 'gleženj'
bodelj < *(*bodǃl*)-ǃ/*(*bodel*)-ǃ ← srvnem. *wadel*, kar je manjšalnica od srvnem. *wade*, 'meča', v sln. narečja prevzeto po spirantizaciji stvnem. *ǃ* in po bav. nem. prehodu **a* > *o*
čonkljenec < *(*čonk*)-ǃǃ-en-ǃc-ǃ ← *(*čonk*)-ǃǃ-ǃ 'ud', morda deloma izposojeno iz it. *cionko* 'okrnjen' ali iz madž. *csonk* 'okrnjen, okleščen'
zjogo < *(*zjogo*)-ǃ ← ben. it. *ziogo* 'jarem, verige' (Rosamani 1990: 1260)
v glenah, nejasno
v gležd, nejasno

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnice so kartirani leksemi *gelenk* v T010, *žleza* v T024, *golena* v T033, *skok* v T035, v *glenah* v T046, *peta* v T119, *zjogo* v T123, *bodelj* v T247, v *gležd* v T262 in *čonklenec* v T400.

Kot enkratnice z *glež-* so kartirani leksemi *gležnjah* v T252, *gležnjih* v T300 in *gležnjak* v T302.

Kot enkratnici s *pregib-* sta kartirana leksema *pregibalo* v T153 in *pregibljaj* v T154.

Kot enkratna besedna zveza z *glid* je kartiran leksem *stopalen glid* v T029.

Kot enkratna besedna zveza s *kost* je kartiran leksem *ta divja kost* v T060.

Kot enkratna besedna zveza s *sklep-* je kartiran leksem *sklep v nogi* v T314.

Kot tretji odgovor v posamezni točki sta z znakom za komentar kartirana odgovora *gleženj* v T129, T247, T291 in T347 ter *grl-* v T187.

4. Uporabljena dodatna literatura

Furlan 2008; Rosamani 1990

5. Primerjaj

SLA: V035 'Kako se imenujejo pregibi prstov?' (1/41); OLA: /; ALE: /; SDLA-SI: /; ALI: 237; ASLEF: 1329; HJA: 378 'gleženj', 'členek'